

**TECHNOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE
BASED ON A CREATIVE APPROACH**

Xujayarova Nafisa Sultanmurodovna

Karshi State University teacher

xujayarova@inbox.ru

ANNOTATION

On the basis of a creative approach in World educational institutions, innovative educational technologies for the development of professional competence of future teachers are being introduced into practice. Systematic work is being carried out to improve the content of the preparation of future teachers for professional activities, to ensure their methodological training, to apply multimedia electronic resources to the educational process, to implement models of future primary school teachers who can design professional activities.

Замонавий педагогиканинг энг муҳим муаммоларидан бири – бу бўлажак ўқитувчиларнинг креатив ёндашув асосида касбий компетентлиги ва ўз-ўзини ривожланишига ёрдам берадиган мақбул педагогик шароитларни аниқлаш, касбий ижодкорлик билан ташаббускорлик, ижодий фикрлайдиган мутахассисларни тайёрлаш, ижодий касбий фаолият қобилияти, конструктив, ностандарт фикрлаш ва хулқ-атвор, шунингдек, уларнинг тажрибасини англаш ва ривожлантириш каби вазифалардан иборат.

Шунга кўра, замонавий шароитда олий педагогик таълимнинг муҳим вазифаси бўлажак ўқитувчининг ўзгарувчан шароитларда турли хил ўқув дастурлари, дарсликлар ва ўқув юртлари асосида ишлашга тайёрлигини таъминлашга қаратилган ўқитувчиларни тайёрлаш учун янги технологияларни ишлаб чиқишни кучайтиришдир.

Ушбу муаммонинг долзарблиги объектив омиллар билан боғлиқ.

Биринчидан, таълим муассасаларини ўз ичига олган ижтимоий-педагогик тизимларнинг ишлаши муҳим ижтимоий-динамик жараёнлар фониди содир бўлади, улар орасида: ижтимоий ривожланиш парадигмасининг ўзгариши; тараққиётни излаш ижтимоий тизимларни такомиллаштириш ва уларни бошқаришда эмас, балки ижтимоий ривожланиш парадигмасининг ўзгаришида, аммо уларни оптималлаштирилган инсон фаолияти билан мувофиқлаштиришда; инқироз ҳодисаларини педагогик муҳитга проекциялаш каби масалалар мавжуд.

Иккинчидан, бир томондан креатив касбий компетенцияга эга бўлган ўқитувчиларга кескин эҳтиёж ва уни шакллантириш учун ижодий ўзини намоён қилиш имкониятларидан тўлиқ фойдаланмайдиган умумий педагогик тайёргарлик тизими ўртасидаги зиддиятларни инкор этиш мумкин эмас, бошқа томондан, жараённи ўзгартиришнинг объектив эҳтиёжлари ўртасидаги зиддиятлар ижодий шахсни ривожлантириш жараёни ва талабаларни дуч келадиган муаммоларни ижодий ечимларига тайёрлашда мавжуд ёндашувлар сифатида унинг моҳиятини тушунишга асосланган мутахассисни шакллантиришдир.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчисининг креатив касбий компетенциясини ривожлантириш учун қуйидаги назарий қоидалар асос бўлиб хизмат қилади.

Креативлик (лотинча creatio - яратилиш) – бу мутлақо янги ғояларни ишлаб чиқаришга тайёрлиги билан ажралиб турадиган ва мустақил омил сифатида иқтидор таркибига киритилган шахснинг ижодий қобилиятлари.

Креативлик қуйидагиларни ўз ичига олади: муаммоларга сезгирликни ошириш, билимларнинг етишмаслиги ёки номувофиқлиги; ушбу муаммоларни аниқлаш бўйича ҳаракатлар; гипотезалар асосида ечимларни топиш бўйича ҳаракатлар; гипотезаларни синаш ва ўзгартириш бўйича ҳаракатлар; ечим натижасини шакллантириш бўйича ҳаракатлар.

Бошқача қилиб айтганда, креативлик – бу асл ғояларни яратиш, фикрлаш жараёнида нақш ва стереотиплардан қочиш ва муаммоли вазиятларни тезда ҳал қилиш қобилиятидир.

<https://confrncea.org>

February 28th 2023

Шундай қилиб, креативлик аклий ва шахсий фазилатларнинг бутун тўпламини қамраб олади.

Креатив шахс деганда, ижодий ва инновацион фаолият ва ўз-ўзини такомиллаштиришга қодир шахс тушунилади. Профессор М.М. Зиновкина тадқиқотда таъкидлаганидек, креатив шахснинг шаклланиши “амалга оширилган ижодий фаолият ва олинган ижодий натижаларга мос келадиган шахснинг шаклланиши ва ривожланиши деб таърифланиши мумкин” ва креатив шахснинг ўзи у томонидан “жараён ва натижа сифатида субъектив ва объектив ижодга қодир ва тайёр” шахс сифатида белгиланади [1].

Касбий креативлик инсоннинг ижодий касбий фаолияти, конструктив, ностандарт фикрлаш ва хулқ-атвор қобилияти, шунингдек, уларнинг тажрибасини англаш ва ривожлантириш қобилияти сифатида қаралади.

Педагогик ижодкорликнинг қуйидаги белгилари мавжуд:

- илмий таҳлил ва синтез методларини ўзлаштириш;
- фанни амалиётга татбиқ етиш қобилияти;
- амалга оширишнинг асосий ғояларини кўриш;
- илмий ва амалий усулларни ишлаб чиқиш қобилияти;
- бошқа ўқитувчилар тажрибасида касбий ривожланишга ёрдам берадиган ғояларни кўриш қобилияти;
- бошқа ўқитувчилар тажрибасидан фойдаланиш қобилияти;
- белгиланган билим тизимидан ташқарига чиқиш (ҳодисани янги томонлардан ҳисобга олган ҳолда, ҳодисалар ўртасидаги алоқаларни тиклаш қобилияти, алоҳида фактларнинг умумий белгиларини кўриш ва бошқалар);

- педагогик консерватизмга қарши тура олиш, таълимдаги зарарли стереотипларни бартараф эта олиш;
- билимларни турли педагогик вазиятлар ва шароитларга ўткази олиш қобилияти.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчисини креатив ёндашув асосида касбий компетентлигини ривожлантириш технологияси тизимли фикрлаш ва креатив қобилиятларни ривожлантиришга қаратилган. Фикрлаш қобилияти таълим жараёнининг маҳсули деб аталади. Бундай кўникмаларга қуйидагилар киради:

- муаммоларга сезгирлик;
- камомадга ёки билимдаги бўшлиққа сезгирлик;
- турли хил маълумотларни аралаштиришга сезгирлик;
- экологик ноқулайликка сезгирлик ва бошқалар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, креатив касбий компетенцияни ривожлантиришнинг зарурий шарти – бу ўз-ўзини англаш, тафаккур қилиш, ўз тақдирини ўзи белгилаш, ўз-ўзини ташкил этиш каби соҳаларда ўз-ўзини англашнинг ўзига хослигидир.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчисининг ижодий ўзини намоён қилиши шахсининг эркинликка бўлган истаги орқали ва эркин одамлар жамиятида амалга ошириладиган ўзини ўзи англаш эҳтиёжларини акс эттиради; турли позицияларни кўшиш ва бойитишга ҳисса қўшадиган ўқув жараёнида чуқур мулоқотни ташкил этади; ижтимоий муҳит ва ташқи дунёда ҳам, субъектнинг ички дунёсида ҳам янғисини яратишдадир.

Adabiyotlar

1. Зиновкина, М.М. Многоуровневое непрерывное креативное образование и школа / М.М. Зиновкина. – М.: Приоритет-МВ, 2006. – 48 с.
2. Бегматова, С. . (2021). Развитие информационно-технологической компетентности у будущих учителей как проблема педагогической задачи. *Общество и инновации*, 2(4/S), 655–658. <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol2-iss4/S-pp655-658>
3. Нематовна Бегматова Севара 1 Компетентность современного учителя 1 Каршинский государственный университет, АCADEMICIA: МЕЖДУНАРОДНЫЙ МНОГОПРОФИЛЬНЫЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЖУРНАЛ Год: 2021, Том: 11, Выпуск: Интернет ISSN: 2249-7137. Статья DOI: 10.5958/2249-7137.2021.00488.2 Узбекистан Email id: nematovna_8190@mail.ru Онлайн опубликовано 3 апреля 2021 года

<https://conferencea.org>**February 28th 2023**

4. Муродова, З. К. (2021). Развитие научного и профессионального творчества у будущих учителей. Бюллетень науки и практики, 7(4), 416-421.
5. Xujayarova N. S. Development of Professional Competence of Future Primary School Teachers on the Basis of a Creative Approach - As a Social Pedagogical Problem // Journal Impact Factor Services for International Journals MIDDLE EUROPEAN SCIENTIFIC BULLETIN ISSN 2694-9970. Impact Factor: 7.525 Volume 23, April 2022, Pages 68-72 <https://cejsr.academicjournal.io/index.php/journal/article/view/1188>
6. Xujayarova N. S The Current State of Professional Competence Development of Future Primary School Teachers on the Basis of a Creative Approach // International Journal on Integrated Education Vol. 05 No. 05 (2022): IJIE SJIF : 6.195 Pages 178-183 <https://doi.org/10.31149/ijie.v5i5.3057>